

ROMÁÁNO

Róómáari íjcyáame éllevu Páávoru cáátúnuháámì

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj téeveri mepájtyetéiñe méema dibye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaami ó caatúnú Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyáabe.

² Mekée ipájtyetétsoíñe tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjú uubáalle múnáaj téeveri cáátunúné íwaajácúháámitu. ³ Aanéhjáa Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube tsííjú icyánéjcutu míamúnáajpi Dabiíúvúj tsíménémúhaabe íjcyáábej téeveri méenuúbe. ⁴ Aabée dsíjíveebe tsiíñe bóhíínetu méwaajácú ímiááné Píívyéébé Hajchi íhtsútuube dibye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

⁵ Áábej téeveri meke ímíbájchoobe méhdi ñdáátsóvéñema. Áánemáa meke pícyoobe dííbyé uwááboju úwááboméré mepéhíjcyá panévá ínújíñe múnáake diityédítýú cáhcujtsómé teene iúráávyeki. ⁶ Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dííbyeéjté méijcyá Róómá múnáadítýú Píívyéébe ámúhakyé tújkevélélléméjuco. ⁷ Ááme éllevu íñe íhyaami ó caatúnú ámúhakyée iwáájyúnélli dibye újcúme éllevu. Aabe ihdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri óví ámúhakyé panévatu píaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávoró ipyééíñeri íjtsámeíñe

⁸ Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúraávyéné uubállé tsúúca pahúllevá múnaaré waajácúhi. Áánéllíi ámúhá hallúvú mítyane ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri. ⁹ Áábeke ó íícúvehíjcyá Íllídityu íjcyané uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiáané ámúhá hallúvú dííbyeke piáábó o táúmeíhijcyáne. ¹⁰ Áhdure ó táúmeíhijcyá díbye ímíllécooca ámúhakye o ááhívetéki. ¹¹ Mítyane ó íjyácunú ámúhakye o ááhívéíyóneri íñe dííbyeke meúraávyejíjtó éhniíñevu ámúhakye o úwáábo ímí ámuha meúraávyeki. ¹² Ehdu ó íjtsámeí tsaméhjí panéjcvávú mepiáábójcatsí ímí dííbyeke mecáhcújtsoki.

¹³ Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítyane ámúhakye o ááhívetéíyóneri o íjyácunúhíjcyároobéi ámúhakye o ááhívetétúne. Ó imíllé ámúhadítýú tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáá pañe o méénuhíjcyádu. ¹⁴ Muurá táhallúrí teene díbyéé Jetsocríjtoj tééveri mééma mepájtyetéíñe méénunévú pamévakéré o wáájácútsóiyóné íhtsútujtémáyé ídáátsojtéke. ¹⁵ Áánéllíi mítyane ó imíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné díbyéé mééma mepájtyetéíñe méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcojpíilletúne

¹⁶ Aabe tsá o núcojpíiletú Críjtodítýú ímiáájú íjcyane o úwaabóné íhtsutúnée Píívyéébe mewájuryi méénune íjcyanéllíihye. Aane pámeere cáhcujtsómé pájtyéteé jodíómuu, jodíómú íjcyáturómee,

íjcyame. ¹⁷ Ááné uwááboju meke waajácutsó muhdú ímiááné Píívyéébeke mecáhcújtsómeke dibye ímiáámedíyjuco díllone. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllome pájtyéteéhi.”

Míamúnaa ímityúné íjcyane

¹⁸ Muurá ímityúné ícyahíjcyámedívú icyááyóbáne diityedí ícúbáhráiiibye ímiáájú ímíllétumé téeneriyé tsúúrámehíjcyáné hallútu. ¹⁹ Muurá waajácúromé Píívyéébeke dííbyere ímiááné íjcyane bóhówátsohíjcyánetu. ²⁰ Muurá dííbyeke maájtyúmitúrónáa méwaajácú dibye íjcyane páneeréé múhdúné tsíeméné dibye ípívyéjtsónetu. Aane ímiááné tsá tene téévéturó múijyú níjkéváítyuube dibye íjcyane íhstútuúbe. Áánéllii ímíllédú ícyahíjcyámé tsá nééítyuró dííbyeke iwáájácútúne. ²¹ Iwáájácújúcóóróóbeke tsá ditye ávyejúúllehíjcyatúne. Tsá ditye téhdútsohíjcyatú dibye diityéké panévatúré píáábohíjcyárónáaáca. Tehdu imyéénúíyótsihvu ítsámehíjcyámé átéréénéhjiri. Aame ídátso teene ímityú pañe ícyahíjcyá ímíiaane wáájácútúmé éhne múu cúúvétsii íjcyadu. ²² Aame ídátso bañúháñé némeihíjcyá waajácu múnaa íjcyane átéréejte íñeubará wáájácútúmé íjcyame. ²³ Muurá Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyúúbedi íícúvetúmé míamúnáama páhdúváré nééneé iyámé ‘tsucátsúcá’ íjcyáítyúme náávé íñíjcyone díllóhíjcyá

Píivýéébedi. Ánehjíréduurúvahíjcyámé ímiáábeke idyúúrúváiyótsihvu.

²⁴ Áánéllii diityéké ílluréjuco dibye íhvejtsóné ditye awáá ímillédú íjcyaki. Aame méénuhíjcyá panévaré núcójpítsó nénehji.

²⁵ Ehdu méénuhíjcyámé ímiáájú díbyé uwááboju icyáhcuújtsóiyótsihvu állíuháñéré icyáhcuújtsónéllíihye. Aame díbyeke dúúrúvatúmé kéénerá dibyée ípívyéjtsónéhjíréduurúvahíjcyáhi.

²⁶ Áánéllii diityéké íhvétsoobe ditye awáá ímillédú núcójpítsówu íjcyaki. Muurá tsamééré walléémú dómácócatsíhijcyáhi. ²⁷ Téhdure tsamééré wajpíímú dómácócatsíhijcyá núcójpítsówu wálléémuma íjcyáiyóné ímillétúnema. Áané níjcaúvú muurá ícúbáhrámehijcyáme.

²⁸ Muurá Píivýéébedi ditye íícuvéjúcóótúnéllii awáá íhvétsoobe diityéké ímityúneréjuco ditye imyéénu imyéénúityuróne. ²⁹ Ahdújuco muurá páhdúvaré néené imityuháñé ditye méénuhíjcyáne. Mítýane íéhnéváyóneri íjyácunúhijcyáme. Ihdícyáméhjima dómácócatsíhijcyáme. Nomíutáavahíjcyáme. Dsíjivétso múnaa íjcyame téhdure állíu múnaa. Caayóbame. Átéérénehjiri ihjyúvahíjcyáme. ³⁰ Píivýéébeke íéhdíiválléne tsíjtyedítýú nehníwu íhjyúvahíjcyáme. Uuhívatépíwu nééme itsúcunúmelhijcyá íhtsutúmé íjcyane. Ímityúnéré imyéénúíyóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhcuújtsóiyóné ímíllétúne. ³¹ Wáájácúmeítýúmé imyéénúityúnéré íhjyúvahíjcyáhi. Muucá iwájýútúnéllii tsá ditye múhdí ídáátsóvehíjcyatúne.

32 Waajácurómé ehdu néémeke Píivýéébe wáágóoíñe. Áronáa éhniíñevúré tehdu dáríivemeihijcyáme. Ááneréi ijcyáronáa tsijtye ímityúné íjcyane duurúvahíjcyáme.

2

Míamúnaa íjcyanéjuco Píivýéébe nééneé

1 Aane ámuha diityédúré menééme jíveekí múhdurá ditye íjcyáneri méihjyúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menééítyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsijtye ímityúné íjcyáneri ámuha méihjyúvahíjcyámé hallúrí téhdure íjcyané ímityúné diityédúré ámuha menéénéllíihye.

2 Muurá méwaajácú múhdurá ícyahíjcyámema teene Píivýéébe ímbájchoíñe. 3 Ámuháubá méjtsúcunú ímityúné tsijtye íjcyáneri ámuha téhdure menééme méihjyúvahíjcyámé mepállójcoíñe Píivýéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyané ímbájchócooca. 4 Muurá múhajchótájucó dibye ámuhá ímityúcoba áábúcuahíjcyané ámuhakye iwájyúne teene ámuha méihvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco mepájtyéroki. 5 Áronáa jíveekí tsá ámuha méihvejtsópityú teéne? Áánéllíi íllure ámuhá hallúvú líiyájkímyeíñe Píivýéébe icyáyobáávatécooca míamúnáama teene ímbájchócooca ámuha téené déjúcotu meícúbáhrámeíñe. 6 Téijyu pámeere méújcuú muhdú meícyahíjcyáne áhdo. 7 Muurá dííbyé avyējú múijyú níjkéváítyúneri tsúúrameíhijcyámé dibye ímillédú íjcyámeke

ájcüiibye múijyú ditye dsijivéjúcóóityúne bóhívu. ⁸ Áánetu teene ímíletúmé ímityujíjtóré úráávyehíjcyámeke icyááyóbáne waagóoiibye ditye ícúbáhrámeííhyullévu. ⁹ Muurá jodíómuma tsijtye jodíómú íjcyátúrómedítýú pámeere múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé ícúbáhráméííhi. ¹⁰ Áánetu diityédítýú ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutétsóiiibye tsaímiyéjuco dííbyema ditye íjcyaki.

¹¹ Muurá tsahtúré meke wájyuube pámeekéré míamúnáake. Tsá dibye tsaatéké múhdurá íjtsúcunútúne. ¹² Áronáa dííbyé taúhbajúu Moitséeúvudi íjcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méenuhíjcyámeke waagóoiíbye. Muurá teene taúhbaju muhdú nééne wáájácúturómé waajácurá íjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénúityuróne. Áánetu teene wáájácúturómé ímityúné ícyahíjcyámeke awáá tééné déjúcotu waagóoiíbye. ¹³ Muurá teene wáájácúturómé tene néhdu íjcyátúmeke tsá ímiáámedi dibye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekéré dílloobe ímiáámedi. ¹⁴ Muurá tsaate jodíómú íjcyatúmé teene wáájácúturómé íííbúwaríyé tehdújuco ímí ícyahíjcyáne. ¹⁵ Íííbúwaríyé muurá waajácúmé muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúmé ímityúné íjcyane. ¹⁶ Muurá Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchoó muhdú ámúhake o úwáábóne o néhijcyádu.

Píívyéébé taúhbaju jodíómú úraavyéne

17 Áronáa ǵíveekí ámuha jodíómú Píívyéébeéjté meíjcyámedi dííbyé taúhbaju íjcyájúccóóneúvuri mémítýákímyeíhíjcyáhi? 18 Aame ímiááne ámuha méwaajácurá kéjijtó meúráávyéiyóné díbye ímilléne. Muurá dííbyé taúhbájutu keená ímiááne, ímityúnee, íjcyane tsúúca ámuha méwaajácúhi. 19 Áánéllii ámuha méitsúcunúmeíhíjcyá téjijto wáájácutúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémé túkevéjtojte ámuha meíjcyane. 20 Ámuha méijtsúcunúmeí dííbyé icyánéjccú wáájácutúmé tsímédúréi néémé uwáábojte ámuha meíjcyane dííbyé taúhbaju ámuha mewáájacújccóóneúvuri. 21 Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Áronáa ǵíveekí tsá ámuha meícyahíjcyatú ámuha méúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá menáníváítyuróne. Áronáa ǵíveekí ámuha ménánihíjcyáhi? 22 Áhdure ámuha méúwáábohíjcyá ihdícyáméhjíma medómácójcatsíítyuróne. Áronáa ǵíveekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménéhíjcyá níjcyotájteke mecááníváítyuróne. Áronáa ǵíveekí téhdure íívane ámuha díityé duurúvajaáne pañétú tsíeméné méékéévehíjcyáhi? 23 Muurá ámuha dííbyé taúhbaju mewáájacúneri memítýákímyeíhíjcyarómé tsá tene néhdu meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúúllétú Píívyéébeke. 24 Téénetu muurá dííbyé waajácúháámítu nééneé: “Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímítýú meícyahíjcyánetu jodíómú íjcyatúmé néhni ihjyúvahíjcyá Píívyéébedítýu.”

25 Muurá dííbyeéjté meíjcyáné uubállé

mekíhdyahírótsámeiyómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame ihdícyamédúré meíjcyáhi. ²⁶ Muurá jodíómú íjcyatúmé kíhdyahírótsámeityurómé dííbyé taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe ihñéjtedi tsíjtyere íjcyarómeke. ²⁷ Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé ménéétsáméíí díityédívú ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróné ímí meúraávyétúnéllííhye. ²⁸ Muurá Píívyéébeéjté meíjcyáné uubállé mekíhdyahírótsámeíjyúcoorómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá dííbyeéjté meíjcyatúne. ²⁹ Muurá ihdyu dííbyeke ímí cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímíááné dííbyeéjte. Áámeke ímí íjtsúcunúúbé tsáijyu múúne míamúnaa ímítyú íjtsúcunúrómeke. Tehdu Píívyéébe hállúejpi meke ííteñíívari. Muurá ihdyu ímichi ííteebe méííbúuri muhdú meícyahíjcyáne.

3

¹ ¿Aca meke píaabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téhdure meke píaabóné mekíhdyahírótsámeííne? ² Ímíáánéhde meke píaabóné íñée íuwaábojúvú ímichi meke díbye níwááveíñúmedítyú tene bóhówaúcunúnéllííhye. ³ Árónáa íjcyámé tsaate dííbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá dííbyeke úráávyénéllíí tsáhájuco díbye ímíáábé íjcyáityúne? ⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímíáábé dííbye. Áánetu mee míamúnaa állíu múnaa. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe u íhjuváné tsá álliu íjcyatúne. Áábedítýú tsá múha nééítýuró ímítýuube u íjcyane.

⁵ Muurá ímítýúmé meíjcyárómeke Píivýéébe wájýúnetu méwaajácú ímiáábé dibye íjcyane. Árónáa tsaate nehíjcyá ímítýuube dibye íjcyane, ¿íveekívá méimítýú hallútú méhdi ícúbáhrahíjcyaaabe téénetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáaaca? ¿A téénéllii ímítýuube dííbye?

⁶ Tsáhaá. Muurá ímítýuube íjcyaca tsá dibye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchóítýuróne.

⁷ Áhdurévá álliu múnaa meíjcyánetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáa ¿íveekí meke díllohíjcyaaabe ímítýúmedi? ⁸ Áánélliihyéubá ímítýúmeréjuco meíjcyáiyóné méimítýú mééma iníjkéva ímiáánevu. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímítýúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdityu. Árónáa álliuré teene ehdu óhdityu ditye nehíjcyáne. Muurá ihdyu ímiááné tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Míamúnaa ímítýúné íjcyane

⁹ ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímiáámé tsijtye jodíómú íjcyátúmé ehniíñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímítýúmé meíjcyane. ¹⁰ Muurá Píivýéébé waajácúháámítu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítýú ímiáámé íjcyatúne. ¹¹ Tsá múha ímíletú Píivýéébeke ícyáhcujsóne. ¹² Pámeere muurá dííbyedi íícúvetúmé ímítýúné pañe íjcyame tsá

wáájácúmeítyúne. Áánéllii tsá tsaatéubaré ímiáámé íjcyatúne. ¹³ Muurá diityé íjtsaméi nehniwu éhne múúne níkyehéjú nehniwu cúvahdu. Aame allíúwu néeme íhyyuváné meke tútávajtsó éhne múúne ííñimyé namíjtyá meke tútávajtsódu. ¹⁴ Tsanééré ímityúné imíllémé íhyyuváne. ¹⁵ Aame ímí íjtsúcunú míamúnáake múu dsíjívetsóne. ¹⁶ Ehdu idyáííwéjcatsíñeri íllure kímóvétsócatsíhijcyáme. ¹⁷ Aame tsá wáájácútu ímí íjcyáiyóne. ¹⁸ Áhdure tsá ditye íllityú Píívyéébeke.

Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu míamúnáadítyu.

¹⁹ Muurá méwaajácurá muhdú dibye ímillédú meíjcyáiyóné taúhbajúu dibye mééma méénúnetu. Árónáa tene néhdu meíjcyámejíí tsá menééityuró ímiáámé meíjcyane. Áánéllii pámeere míamúnaa ímityúmé meíjcyá Píívyéébedívu. ²⁰ Muurá dííbyé taúhbaju meúraavyémé ímiáámé meíjcyane meíjtsúcunúmeíyómeke tsá dibye díllotú ímiáámedi tene néhdu meíjcyátúnéllííhye. Íllure téénej tééveri méwaajácú ímityúmé meíjcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

²¹ Tsá Píívyéébe ímiáámedi meke díllotú ítyaúhbaju meúraávyérómeke. Muurá dííbyé waajácúháámitu íhyyú uubáalle múnaa meke úubáalle íínetú meke ímiáámedi dibye díllone. ²² Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewáajyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Árónáa

idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá ihdyu pámeere míamúnaa múhdumé dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi tsaatéké múhdurá íjtsúcunútuúbe. ²³ Muurá pámeere míamúnaa ímityúné meméénume tsá Píívyéébe ímillédú meíjcyatúne. ²⁴ Áronáacáa meke mítyane ídaatsólléne Jetsocríjtoj téeveri ímiáámedi dílloobe múhdumé dííbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵ Muuráhjáa Críjtodívú pájaabe dííbyé tujpácýó wágóóóvéneri méimítyú ímíbáávye pámeere dííbyeke mecáhcujtsómé mewágóóóvéiyónetu mepájtyeteki. Téhdurée téeneri ímíbájchoobe méíhdé múnáaúvú dííbyeke úráavyehíjcyámé ímityuháñé éjjuúvú íáábúcu híjcyáne. ²⁶ Ehdu néénetu méwaajácú Píívyéébe íjcyaduré ímiáábé íjcyane. Áánéllí ímiáámedi dílloobe ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íñe ¿íveekí mémítyájkímyeíiyáhi? ¿Aca meere meímíbáávye meke Píívyéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsónetúré meke ímiáámedi dílloóbe. ²⁸ Tsá teene dííbyé taúhbaju meúraávyérómeke díbye ímiáámedi díllóityuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómuke pájtyetésóííbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyátúrómeke pájtyetésóííbye. ³⁰ Muurá tsáápiye Píívyéébeé. Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú íjcyátúrómeke. ³¹ Áronáa idyé tsá dííbyé taúhbaju

mewáágóotú dibyée mééma mepájtyetéiñe Jetsóoj téeveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téénej téeveri éhníñevu ímí méúraavyé teéne.

4

Aavaráadítýú íjcyáné uwááboju

¹ Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píivýéébe díllone. ² Tsáháa dibye ímí íjcyánéllii ímiáábedi dibye díllotúne. Tehdúu tene nééca muurá tééneri mítyájkímyeíyoóbe. Áronáacáa ihdyu Píivýéébere píáábónéllii tsá dibye mítyájkímyeítyúne. ³ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Aavaráa Píivýéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi dííbyeke dílloóbe.” Ehdu nééne Píivýéébé waajácúháámitu. ⁴ Aane muurá tsaatéké diityé wákímyeí áhdó maájcune tsá pevénéré maájcutú meímíllénema. Muurá ihdyu diityé wákímyeí áhdóré máajcúhi. ⁵ Ahdu muurá Píivýéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere ñná ímiááné íjcyane meméénúnélliihye. Ímiáámedi meke díllóobe apááñéré méimítyutúu meke dibye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. ⁶ Ehdúhjáa muurá dibye méénune Dabíiúvú iwáájácúne néé ñne ímí méénútúrómeke dibye ímiáámedi díllome ímí íjcyane. ⁷⁻⁸ Illúhjáa muurá neébe: Maímijyu ditye íjcyane Píivýéébe diityédí ñdáátsóvéne ímítyú diityédítýú wáágóomé hallurí ñná íjcyájúcootúme. ⁹ ¿Aanéhaca ñne apáámyéré mee jodíómú ímí méíjcyáahi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú

íjcyáturómé ímí íjcyááhi. Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píívyéébeke cáhcújtsónéllii dííbyeke ímiáábedi dílloobe. ¹⁰ ¿Aanéhacáa mújyútú ímiáábedi dílloobe dííbyeke? ¿A díbyée dííbyeéjpi íjcyáné uubállé kíhdyahírótsámeíñé boonétu? Tsáhaá. Teenéikyée díbye méénúmeítyúné ihdéjuco díbye ímiáábedi díllone díbye ímí cáhcújtsónéllíihye. ¹¹ Áané uubállée bóónétúí kíhdyahírótsámeíbye. Áanéllii diíbye ídyéjúcéejpi kíhdyahírótsámeítyurómé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllómedítyu. ¹² Téhdure kíhdyahírótsámeímyé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú ídyéjúcéejpi diíbye Aavaráaúvú díbyéhjáa ímí cáhcujtsódú dítye cáhcújtsónéllíihye.

Aavaráa Píívyéébeke cáhcujtsóne

¹³ Píívyéébéhjáa muurá dííbyeke néé pámeere dííbyej tsíménémúúháábema diítyéké ííñujívú íájcuíñé ímí díbye dííbyeke cáhcújtsónéllíihye. Tsáháa Píívyéébé taúhbaju néhdu íjcyánéllii díbye téené piáábó újcutúne. ¹⁴ Muurá dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyáne j tééveríyé meke díbye piááboca bañúháñé Críjto dsíjívéné mécáhcújtsóiyáhi. ¹⁵ Muurá íllure teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítyuvu. Teene íjcyátuca tsá ñná méhdivu néétsóityuróne.

¹⁶ Áanéllii Aavaráakéhjáa íájcuíñé Píívyéébe néené piáábó téhdure méújcuú íñe múhdumé dííbyeúvúj tsíménémúhaabe meíjcyame Píívyéébeke mecáhcujtsóme. Tsá ínehjí meméénúnetu meújcúityú teéne. Muurá pámeere múhdumé

dííbyeúvúu Píívyéébeke ímí cáhcújtsódú cáhcújtsómé újcuú téené piáábo. Áánéllii diibye Aavaráaúvú idyéjúcóejpi Píívyéébeke mecáhcújtsómedítu. ¹⁷ Téénetúhjáa muurá Píívyéébe neé íwaajácúháámitu: “Uke ó meménú mítyame míamúnááj caanídýu u neébe ímichi diityé déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe dííbyedítýú panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívemeke bóhítsóóbeke dibye cáhcújtsoóbe. Áhduréhjáa cáhcújtsoobe dííbyedítýúu míamúnáake illíyaatétsoíñé dibye neéne tenéi pánéévétúrónáaaca.

¹⁸ Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóityuróné cáhcújtsoobe Aavaráa Píívyéébeke. Árodújucóhjáa dibye íjcyane pámeere múhdumé Píívyéébeke cáhcújtsómedítýú idyéjúcóejpi. Téénetúhjáa idyé neebe dííbyeke: “Úhdityu llíyaaténé míamúnáa mítyame íjcyaaáhi.” ¹⁹ Ehdúhjáa dibye neéne cáhcújtsoobe ‘muhtsi metsíímávácóóíñejíí’ néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyaróóbeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáára tsúúca itsíímávályotsíhjí pájtyérónáa cáhcújtsoobe dityétsí tsíímávaíñé Píívyéébe neéneé. ²⁰ Ávyetáhjáa ímiááné dííbyema tene pánééveíñé íwáájácúne íhdére téené hallúvú dííbyeke téhdújtsoobe dúúrúvaabére. ²¹ Muuráhjáa ímiááné waajácuube Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íñéhdu méénuíñe. ²² Ehdúhjáa ímí dibye cáhcújtsónéllii Píívyéébe dííbyeke ímiáábedi dillóhi.

²³ Áronáacáa tsá apáábyeúvúré ímí cáhcújtsónéllii dibye dííbyeke ímiáábedi díllone cáátúvatúne.

24 Téhdurée caatúváné Máavyéjuubée Jetsóoke bóhítsóóbeke mecáhcújtsómeke idyé dibye ímiáámedi díllóíne. 25 Muuráhjáa Jetsóó dsíjivé mewájyuri méimítýú iwáágóoki. Áábekée Píívyéébe bóhítsó dííbyej tééveri ímiáámedi meke idíllóki.

5

Píívyéébe ímiáámedi meke díllone

1 Muurá ímiááné Píívyéébeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Tsáhájuco múhdurá meke dibye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúuca méimítýú mééma ímíbájchónéllííhye. 2 Muurá teene mecáhcújtsónej tééveri Píívyéébe meke píaabó tsaímíyé dííbyema meíjcyaki. Áánéllíi méwaajácú dííbyeéjté meíjcyámeke dibye ávyéjútsoneri meímíjyúúvéíne. 3 Téhdure méímíjyúúvéiyá meícúbáhrámeíyóneri. Muurá ténehji panévare máaabúcu híjcyá ímiááméré meíjcyaki. 4 Áánetu méwaajácú ímí Píívyéébeke meuráávyémema ínéhdújuco dibye méénuíne. 5 Ááneri tsá menúcójpívétsámeítyú dibye meke báñúityúnéllííhye. Muurá méwaajácú dibye meke wájyune Íapííchó méíbuúúné pañévú dibye pícyóónej tééveri.

6 Muuráhjáa méimítýú déjúcotu mewágóóóvéiyónetu tsá meere mepájtyetétsámeítyuróne. Áronáacáa Críjto dsíjivé pámeere ímityúmé meíjcyáme wájyuri meke ípájtyetétsoki. 7 Tsá muurá múha ímílléityuró tsíjtye wájyuri ídsíjívéne. ¿Mityá íjcyámé tsaate

ímiáábé íjcyáábeke ipájtyetétso dsíjívéiyóme?
 8 Áronáacáa muurá Píívyéébe Críjtoke wallóó dibye
 ıdsíjıve ímityúme meıjcyáromeke ipájtyetétsoke.
 Áánerıi meke úújétsoobe mítyane meke iwájyune.
 9 Áánéllıi meke díllıobe ímiáámedi dibyée
 mewájyuri dsíjívénej téeverı. Aame díıbyej
 téeverıyé mepájtyeté dibye meke ícúbáhráıyónetu.
 10 Muuráhjáa Píıvyéébema tsá meıjcyáıtyuró
 ímityúme meıjcyánéllııhye. Áronáacáa Íllı Jetsocrıjıtó
 mewájyuri dsíjívénerı méımıbaavyéjucóó díıbyema.
 Aame méwaajácú mepájtyetéııne dibye mépaıne
 íjcyánéllııhye. 11 Áánerı méımıjyúú Crıjtóo méema
 ímıbjchónej téeverı ímı Píıvyéébema meıjcyánerı.

Adáa tútavajtsóné Crıjto ímıbjchóne

12 Muuráhjáa tsáápihdıtyúre ímityúne íıııjıvı
 ípıvyeevéne tsówayúcú pámeere mıamúnáake.
 Átsıhdyúu íjcyane íıne médsıjıvehıjcyá ímityúme
 meıjcyánéllııhye. 13-14 Muuráhjáa Píıvyéébe
 taúhbajııi íjcyátúnáa tsúuca mıamúnáa ímityúme
 ıcyahıjcyá Adáaúvudıtyú Moıtséeúvudıvújuco íjcyáne
 mıamúnáa. Áromé hallúrıhıyáa tsá ııná íjcyatú
 dıtyée muhdú meıjcyáıyóné Píıvyéébe ímilléne
 wáájácútúnéllııhye. Áronáacáhjáa dsıjıvehıjcyámé
 Adáaúvúu méénudu néene ímıtyú méénúturóme.
 Aanée muurá ímıchı díıbyedıtyú íjcyane pámeere
 mıamúnáake tútavajtsódú íıvane téhdure Crıjto
 dsıjıvénerı pámeere mıamúnáa ímıjpyetéjucóó
 múhdumé teene cáhcujtsóme.

15 Muuráhjáa diibye Adáaúvú Píivýéébe dííbyeke bóijcyúné lléébótúné déjúcotu íñe pámeere míamúnaa médsíívehíjcyáhi. Áánélliihyéhjáa ihdyu Píivýéébe meke ídaatsólléne Ílli Jetsocríjtoj tééveri meenú mepájtyetéíñe. Aane tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetéítyuróne. Apááñéré dííbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi. 16 Aanée dííbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjuco meíjcyame méwágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píivýéébe mééma ímíbaajchóhi. Áánéllii apááñéré ímiááné dííbyeke mecáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi ímityúmé meíjcyarómeke. 17 Muurá méwaajácú tsáápiiyée ímityúné méénúné déjúcotu pámeere meímítyuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaajácú Píivýéébe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi meke díllome dííbyé avyéjuri meíjcyaiñé múijyú dsííjvéítyúmeréjuco. 18 Tsúúcajáa mééma ímíbaavyéné tsaapi ímiáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

19 Muuráhjáa tsáápi lleebótú níjcaúvú íñe ímityúmé meé. Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé íjcyáábej tééveri Píivýéébe dílló ímiáámedi dííbyeke cáhcújtsómeke.

20 Muuráhjáa dibye teene muhdú meíjcyáiyóné taúhbaju pícyóónej tééveri éhnííñevu méwaajácú ímiááné ímityúmé meíjcyane. Aane ehdu menéérómeke dibye ídaatsóllénetu méwaajácú mítyane meke dibye wájyune. 21 Aanée ímiááné ímityúmé meíjcyáné déjúcotu pámeere

méwágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mítyane meke iwájyúnéllii ímiáámedi díllome tsúúca méujcú medsíjívéjúcóóityúne bóhí Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

6

Críjtokéréjuco meúraavyéne

¹ ¿A ehdu Píívyéébe meke mítyane wájyúnéllii tsá meíhvetéityú ímityúné meícyahíjcyánetu díbye meke éhniíñevu iúújétsó muhdú meke iwájyune? Tsáhaá. ² Tsúúca muurá téénetu méjchívyé ímiáámeréjuco méjcyaki. Ahdícyane tsáhájucó tsiíñe meméénúityuró teene ímityúné tééneejte méjcyájúcóótúnéllíhye. ³ ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú mépée Jetsocríjtoéjteréjuco méjcyané uubállé metsójsótsámeíñe? ⁴ Muurá tééneri méúújetsó ímityúnéjcutu dsíjívemédú méjcyane. Téhdure tééneri ménaavénú Críjtóo dsíjívéébeke Píívyéébe íihnáhoori bóhíitsoobe tsíhdyuréjuco íjcyadu ícyooca tsíhdyuréjuco méjcyane.

⁵ Muuráhjáa Críjto dsíjívédú íívane ímityunéhjí meíhvéjtsóhajchíí idyé díbyée bóhíhdu íívane tsaímíyéjuco méjcyaiñe Píívyéébema. ⁶⁻⁷ Muurá méwaajácú ímityúnée meícyahíjcyané tsúúca Críjto méhdityu wáágoóné páwachékevu idsíjívéneri. Áanéllii téénetu méjchivyémé tsáhájucó tééne pañe méjcyatú éhne múúne tsaapi tsaaté hójtsí pañe íjcyadu. ⁸ Aanée méhdityu Críjto idsíjívéneri wáágoónéllii méwaajácú díbye íjcyadu méjcyaiñe. ⁹ Muurá méwaajácú ípyée idsíjívénetu bóhíibe

mújyú tsiĩne dsíjívjúcóóityúne. ¹⁰ Tsáneeree dsíjíveebe páneere méimítyú iwáágóoki. Aabe icyooca ijcyá Píívyéébema tsaímíyjuco. ¹¹ Ahdu dibye íjcyadu meíjcyá dsíjívemédú ímítyúné icyánéjcutu. Ááne ímiáámeréjuco meíjcyá dibye ímillédú tsúúca dííbyeéjté ámuha meíjcyame.

¹² Ahdícyane panévare ímítyúné ámuha meméénúyóneri méúmúúpivyéjúcohdíñe. Óvíjyacóóné tenehji ámuha meméénuhíjcyáne. Métáhjátsámeíjyúcohdí téénevu.

¹³ Píívyéébedívuréjuco méihvéjtsaméí ámúhakeye dibye ityúkévjtso tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

¹⁴ Tsá téénevu metáhjátsámeíityuró Jetsóoke mecáhcujsóme. Muuráhjáa méhdi ídáátsóvéne dsíjíveebe téenej téeveri meke ímíbájcho téénevu metáhjátsámeíjyúcóótuki. Aame meíjcyá Píívyéébé piáábó pañe. Tsáhájuco teene íhdééné taúhbájú pañe meíjcyájúcootúne.

Ímítyúnetu meíjchivyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene néenélii éhníĩnevuré meméénúyá ímítyúne? Tsáhaá. Ílluréjuco metsu téénetu méihvetéki. ¹⁶ Muurá ámuha méwaajácú tsané avyéjúúbema íjcyame dibye ímillédú íjcyane. Ahdu muurá ímítyúné pañe meíjcyame téené níjcaúvú íllure méwágóovéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meícyane ímí mééma níjkévahi. ¹⁷ Ahdu icyooca meíjcyá tsúúcajáa téénetu meíjchivyémé dííbyé uwáábójú pañéréjuco. Ááne hallúvú ihdyu mítyane ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁸ Aane tsúúcajáa téénetu meíjchivyémé icyooca

ímiááneréjuco meúraavyéne. ¹⁹ Áánéllii teene ímíñeúvú méuráávyé íhdée ímityúné íjcyaróné ámuha meúraávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méjcyáá ímiááné Píívyéébeéjteréjuco. Ehdu íñe ámúhake o nées ímíñeúvú ámuha mewáájácuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe méjcyácooca tsá meímíletú ímiájíjtó meúraavyéne. ²¹ Ehdúu éjyu múhdurá núcójpítsó meícyahíjcyáné déjúcotu muurá méwágóóóvéiyáhi. ²² Árónáa tsúuca téenetu meíjchivyémé Píívyéébeéjté meíjcyame ímiáámeréjuco méjcyáiyóne. ²³ Muurá ímityúné méenuhíjcyámé ídátsó wágóóóveé téené déjúcotu. Áánetu Píívyéébeke ímí úráávyémeke ájcúiibye múijyú ditye dsíjívéjúcúóóítyúne bóhívu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri.

7

Táábávajcátsityu íjcyáné uwáábo

¹ Ámuúha táñahbému, ámuha muurá méwaajácú tsaaté túkevéjtsójú pañe méjcyane méjcyáné hajchóta. Áánetu medsíjívéné boone tsáhájucu téené pañe méjcyatúne. ² Muurá walle ityájívácooca íjcyá ájyú túkevéjtsójú pañe. Aane dibye dííllédívú dsíjívéhajchíí tsáhájucu téené pañe dille íjcyájúcootúne. ³ Áijyu ihdyu tsá muhdú tene néetu dille tsíjpiikyéréjuco tájíváiyóne. Áánetu ájyu dsíjívétúnáa tsíjpiikye dille tájíváhajchíí ávyeta ímityúné méenulle íveekí ájyu ímíubááné íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

4 Ahdu ámuha táñahbémú tsáhájucó meíjcyatú taúhbájú pañe eene walle ájyu dsíjívéné boone dííbyé túkevéjtsójú pañe íjcyájúcóótulle íjcyadu. Muurá méijcyá Críjtóo idsíjívénetu bóhííbé uráávye múnááréjucó. Muuráhjáa mééma ímíbájchoobe Píívyéébe ímillédú meíjcyaki. ⁵ Ihdéuvúu muurá meímillédú meíjcyame ímityúné méméénuhíjcyáhi. Áánetúu teene Píívyéébé taúhbaju meke bóíjcyúrónáa éhniíñevúré méméénuhíjcyá ímityúné téené déjúcotu mewágóóóvéiyóne. ⁶ Árónáa tsáhájucó téené pañe meíjcyatúne. Aame ícyooca ímiááné meímílléne tsaímíyé Píívyéébeke méúraávvehíjcyá tsíhdyuréjucó méíjtsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájucó taúhbaju néénéllíihyéré díbye ímillédú meíjcyatúne.

Ímityúné méhdityu íjcyane

7 ¿Áánéllíihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácútsó keená ímityúné íjcyanévu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáájácúítyuró ímityúneri meúmúúpivyéné ímityúné íjcyane. Muurá íllu nééneé: “Tsá múu úmúúpívyetú ímityúneri.” ⁸ Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáájácúítyuró kénehjí ímityúné íjcyane. Aane o wáájácújúcóóroobe éhniíñevúré ó ímíllehíjcyá ténehjíré o méénune. ⁹ Ópée teene taúhbaju o wáájácútúné hajchótá ó ítsúcunúhíjcyá ímí o íjcyane. Árónáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dáríívémehíjcyáhi. Ááné níjcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúúca ó waajácúhi. ¹⁰ Píívyéébé teene ítaúhbaju mééma meenú tsaímíyé dííbyema

meijcyároki. Áronáacáhjáa tehdu o íjcyátúné déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. ¹¹ Ópée ó íjtsúcunú ímí tehjújuco o ícyahíjcyáne. Áronáacáa téénej tééveri ó waajácú ímityúné o ícyahíjcyáné déjúcotu íllure o wágóóóvéiyóne.

¹² Áronáa tsá ímityúné teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehjújuco teene ímiáájú íjcyane.

¹³ Aane ¿íveekí o wágóóóvéiyonévú oke tene wáájácútsónáa ó nehíjcyá ímiáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o íjcyanévé tene oke wáájácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahllííñé táimítyú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítyu.

¹⁴ Aane méwaajácú teene Píívyéébedítýuré tsááneé. Áronáa óhdityuré íjcyane ímityúné pañe ó ícyahíjcyáhi. ¹⁵ Aabe tsá o wáájácúmeítyú muhdú o íjcyane. Ímiáánéré o méénune o ímíllérónáa ímityúnéré ó méénuhíjcyá o méénúítyuróne.

¹⁶ Aane ímityúné o méénuhíjcyánetu ó waajácú ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne. ¹⁷ Áronáa teene ímityúné tápañe íjcyanére oke íbúwajtsóneri ó méénuhíjcyá teene.

¹⁸ Aane ó waajácú ímiááné ímityuube o íjcyane. Ó imíllehíjcyará ímiáánéré o méénune. Áronáa tsá o méénuhíjcyatúne. ¹⁹ Ááne ímityúné o méénúítyurónéré íveekíhjáubá ó méénuhíjcyáhi.

²⁰ Áronáa ihdyu téénere tápañe íjcyane oke íbúwajtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

21 Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: Ímiáánéré o méénúíyócooca ímityúnéré óhdivu dsínévahíjcyáhi.

22 Ó imíllehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. 23 Áronáa ímityúné íjtsaméí tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

24 ¡Aabe máidáátsoju ehdííváiibe o íjcyane! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíjcyané nájcaúvú o wágóóóvéiyónetu?

25 Muurá íjcyaaabe Píívyéébe apáábyéré tsúuca téenetu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri oke pájtyetétsoobe. Áánéllii mítyane ó téhdútsohíjcyá dííbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooca ó íjcyá díbye ímillédu. Áronáa táimítyú tápañe íjcyane oke pátsáricyohíjcyáhi.

8

Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóne

1 Muurá Críjtoéjité íimillédu íjcyájúcootúmé Píívyéébé Apííchó túkevéjtsó pañéréjuco íjcyámé hallurí tsá ñná íjcyatúne. 2 Aane muurá Jetsocríjtoéjpi o íjcyáne j tééveri Píívyéébé Apííchó tsúuca tápañe íjcyánéllii tsáhájucó ímityúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájucó o wagóóóvéityúne.

3 Muuráhjáa ítyaúhbaju meúraávyerómé mepájtyetéityúrónéllii Íllíkye wálloobe mehdu néébe dsíjívénej tééveri méhdityu méimítyú iwáágóoki. 4 Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame tsáhájucó meímillédu meíjcyatú Píívyéébé Apííchoréjuco meke túkévéjtsóné pañe meíjcyánélliihye.

5 Muurá íimillédúré íjcyame tééneríyé tsúúrámeíhijcyáhi. Áánetu íhdyu Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóné pañe íjcyame tsúúrámeí díbye ímillédú íjcyáíyóneri. ⁶⁻⁷ Muurá meímillédú meícyahíjcyáneríyé metsúúrámeímyé ílluréjuco metútávaavéne. Ááneríyé muurá tsúúrámeímyé tsá ímíletú Píívyéébema ímí íjcyáíyóne. Aame tsá ávyejúúletú dííbyé taúhbaju. Áánetu díbye ímillédú meíjcyáíyóneri metsúúrámeímyé tsáímíyé dííbyema méíjcyáhi. ⁸ Muurá íimillédúré ícyahíjcyámé tééneríyé itsúúrámeíñéllii tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne.

⁹ Aane óví ímiááné Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meíjcyáhajchíí tsáhájucó íhdée ámuha meícyahíjcyádú meíjcyatúne. Muurá Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúmé tsá dííbyeéjté íjcyatúne. ¹⁰ Muurá médsíjiveé méimítyú déjúcotu Críjtoéjté meíjcyaróme. Áronáa tsá muhdú meíjcyáityú tsúúca Píívyéébe meke ímiáámedi díllónéllííhye. ¹¹ Aane ímiááné mépañe Íapííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhíitsóíbye Jetsóokée íbóhiitsódu.

¹² Ahdícyane tsáhájucó meímillédú meíjcyáityúne, ámuúha táñahbé muj. ¹³ Muurá tehdu meícyahíjcyáné meíhvéjtsótúhajchíí méwágóóóveéhi. Áánetu Píívyéébé Apííchó piáábori teene metáhjáhajchíí mépájtyéteéhi.

¹⁴ Muurá íñe múhdumé tééne túkévéjtsó pañe meíjcyame ímiááné dííbyej tsíímé méíjcyáhi. ¹⁵ Aane teene mépañe íjcyame dííbyeke mecáánivámé

ménéhíjcyáhi: “Llihíyo múúháj Caánij.” Áánéllii tsá dííbyedi menúhnevéityuróne. ¹⁶ Ehdu Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyáneri méwaajácú ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyane. ¹⁷ Aane tsúuca dííbyej tsíímé meíjcyame Crijtóo ícúbáhrámeídyú meícúbáhrámeímyé dííbyema máávyéjúúteé Cáánii dííbyeke nééné avyéjuri. ¹⁸ Muurá ímiááné meícúbáhrámeíhijcyámé íiné imíjyaúrjúco meíjcyaiñé Píívyéébé avyéjuri. ¹⁹ Páneere muurá dibyée ípívyejtsóné téhmehíjcyá múijyú dibye ihñéjteke ávyéjújtsoíñe. ²⁰ Muuráhjáa páneere dibye ípívyejtsóné tútávaavé dibye ímillédúre. ²¹ Áronáa ihdyu ímíbaávyeiñéi ítsíime meíjcyámeke dibye tsíhdyuréjuco ímíjpyetésóijyu. ²² Muurá páneere dibyée ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehíjcyá múijyú ímíbaávyeiñé éhne múúne walle ítsíimáváné boone ímíbaávyeiñé téhmehíjcyádu. ²³ Áronáa tsá apááñéré teene ícúbáhrámeítyúne. Téhdure mee tsúuca Píívyéébeéjté meíjcyámé pañe Íapííchó íjcyarómé meícúbáhrámeíhijcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá ítsíímedíi meke idíllómeke dibye tsíhdyuréjuco ímíbájchoíñe. ²⁴ Ehdu méúmiwa néene mecáhcújtsóhajchíí mééma pánééveíñé tehdújuco. Muurá tsane meítsohíjcyáné tsúuca maájtyúmícooca ílluréjuco meíhveténé meíjtsohíjcyánetu. ²⁵ Áánetu meítsohíjcyáné maájtyúmítúné hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu.

²⁶ Muurá meíhnháhoótúnéllii Píívyéébé Apííchó

meke píáábohíjcyá panévare maáábúcuki. Muurá meere píáábó dííbyeke muhdú metáúmeítyúrónéllii téenere wáájácúratúné mépañétú ihjyúvahíjcyáhi. ²⁷ Aane Píívyéébe pámé íjtsaméiyé wájácú néébe waajácú ñná dííbyé Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá táúmeíhijcyáné ihñéjté meíjcyámé hallúvú dibye ímillédú meíjcyaki.

Ihñéjteke Píívyéébe píaabóne

²⁸ Muurá méwaajácú panévare meke pájtyénej téeveri Píívyéébe meke píaabóné ímiáané dííbyeke mewájyúmeke tsúúcajátújucóo ipítýájcámeídyú meke újcyúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke wáájacúné ihñéjté meíjcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtso múnaa meíjcyámedítyú diibye Ílli ímichi ídyéjúcóejpi. ³⁰ Ehdúu tsúúcajátújuco meke iwáájácúmeke dibye ímiáámedi díllone dííbyé avyéjúejte meíjcyaki.

³¹ Áanéllii Píívyéébe mééma ijcyá meke ipíááboki. Aanéjñí ¿múha muhdú meke méénúiyáhi?

³² Muuráhjáa Íllíkye wájýútuubéré íhvejtsó mewájyuri dibye idsíjíveki. Aabéjñí muhdú tsá meke panévatúré píáábóityúne. ³³ ¿Mityá ijcyámé tsaate dibyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúúca dibye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyatúne. ³⁴ Aanéjñí ¿múha nééjuri mewágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri idsíjívéne bóhñibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllii dibye meke wájýúmeke

tsá ñná dííbyedítýú dówajcáróítyuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne, mewájamúúvátunéhji, ápíchó nééronéhjí, téhdure dsíjívé íjcyaróné tsá meke dówajcáróítyuró dííbyedítýu. ³⁶ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Dihñéjté muha meíjcyáné hallútú múúhakyé dsíjívétsohíjcyáiyómé éhne múúne obééjámuke ditye dsíjívetsódu.

³⁷ Ehdu ápíchó nééronéhjí métáhjahíjcyá Jetsocríjtó meke wájuúúbej tééveri. ³⁸⁻³⁹ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wájuúmeke ñná dííbyedítýú meke dówajcáróítyuróne. Muurá dsíjívé íjcyaróne, bóhíime ííñújí hallúrí meíjcyaróne, níjkyéji múnaa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, ííñújiri íhtsútujte ávyéjajte íjcyaróme, ícyooca tééne pañe meíjcyáronéhji, bóónétu meke pájtyéíñéhji, téhdure caame íévéhóowari íjcyánéhjima ííñújiri íjcyáronéhjí tsá meke dííbyedítýú dówajcáróítyuró Máavyéjuubée Jetsocríjtoj tééveri díbye meke iwájuune úújétsómeke.

9

Píívyéébe ijraéémuke ihñéjtedívú mémenúne

¹ Aane Críjtoéjpi o íjcyánéllii ámuha cáhcújtsótúmeke o néé ímiááne mítyane ámúhadi o ídáátsovéné ímityúné ámúhá hallúrí íjcyáneri. ² Tápañe Píívyéébé Apííchó íjcyane waajácú teene múhduúvúrá o íjtsúcunúne ídátsó o íjcyane. ³ Muurá ámuha tamúnaa ámúhá imítýú

déjúcotu mewágóóóvéíyónéllii ámuhákye o wáýjúne oore Crijtodítýú ó wágóóóvéíyá ehdu o méénúneri ámuha mepájtyetéca. ⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúúca ítsíímedi díllorómé tsá dííbyeke melléébohíjcyatú Ijraééj tsííménémúhaabe meíjcyaróme. Áronáa ihdyu méwáábyutáro dííbyé avyéju. Áanélliihyéhjáa muurá méénuube muhdú meíjcyáíñé pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dííbyeke medúúrúvahíjcyámeke tsaímíyé meke ipícyooíñe. ⁵ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvúj tsííménémúhaabe Crijto míamúnáajpi tsííjú icyánéjcutu. Aabe páné avyéjuube ijcyá Píívyéébe múijyú níjkéváityúné dúúrúvámeíhíjcyaaabe.

⁶ Áronáa Píívyéébé mééma imyéénuíñé nééne tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú díityéjúcooro Ijraééj tsííménémúhaabe meíjcyarómedítýu. ¿Íhya mityá pamévare dííbyéjté meíjcyátúnéllii tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne? Muurá itsúcunúhijcyámé ípyéé íñéhdu díbye méénutúné tsúúca díbye méénújúcooróne. ⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsííménémúháábeke díbye wábyújtsotú díityéj tééveri míamúnaa pájtyétéíñe imyéénuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke: “Daachi Itsaadítýú llíyaatémé íjcyáá páñétúejte díjtsííménémúhaabe.” ⁸ Ehdu néénetu méwaajácu ímiáané díibye Aavaráaúvúj tsííménémúhaabe íjcyarómé pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyéé íñéhdu díbye dííbyeke ájcuube Itsáaúvudítýú llíyaatémé páñétúejte dííbyéj tsííménémúhaabe. ⁹ Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke:

“Ámuhtsikye o néene éévé úújetéijyu dítyáaba tsíimávaá wájpíikye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píivýéébe diityétsikye néhdújuco tene páneevéné diityétsima. Aanéhjáa diityétsí hajchi méihdé múnáajpi Itsáadívú mewa Rebécá tsíimavá míityétsikye tsaijyúre.

¹¹⁻¹² Aanéhjáa dilléi diityétsikye tsíimávátúné ihdéjuco Píivýéébe néene díilleke: “Ámíáábé ehniíñevu bóneebe avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe diityétsikye muhdú dityétsí íjcyaiñé diityétsimái tene pánéévétúrónáa íhgyáa ipítýajcámeidyújuco.

¹³ Téenetúréhjáa muurá idyé illu neebe tsiíñe íwaajácúháámitu: “Jacóóboke ó wajyú Etsaóoke o wájyúné ehniíñevu.”

¹⁴ ¿Áanélliihyéhaca ímítyuube diibye Píivýéébeé? Tsáhaá, tsá ímítyuube díbye íjcyatúne. ¹⁵ Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moítséeúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsóvémeke ó píááboóhi.” ¹⁶ Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píivýéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu iiye ityújkevéeállémedijyuco díbye ídáátsovéne.

¹⁷ Muuráhjáa Ejíhtó avyéjuube Paraóóúvuke idyé neébe: “Oorée uke avyéjújúbedívú ó picyóó uke pájtyénéhjitu pámeere ííñújiri íjcyané míamúnaa iwáájacu ímiááné íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóúvuke neebe Píivýéébeé. ¹⁸ Aabe ímiááné ityújkevéeállémedi ídáátsóvéne píaabóhi. Áánetu tsaate illéébone ímíllétúmeke pícyoobe ditye íimíllédú íjcyaki.

¹⁹ Áronáacáubá tsaate nééiyáhi: “Díbyere meke pícyohdújuco meíjcyámeke ¿íveekí nehíjcyaa

ímityúmé mejjcyane?” Áronáa tsá mee míamúnaa Píivyéébe iwáájacúdú méénune múhdurá mejtsúcunúityuróne. ²⁰ ¿Aca muutá mee dííbyema metáhjájcatsíki? ¿Aca núpájkíhlló nééiyá téihllóo níjcyómeke íveekí múhdurá ditye níjcyone? ²¹ Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé piivyété páhduvaré ímillédú iñjcyone. Piivyétémé ímiáané wáábyuta iñjcyone. Áhdure piivyétémé átéréené wáábyuta iñjcyone.

²² Muurá Píivyéébe ímilléduré aabúcu híjcyá dibye wáágóoímé múhdurá ícyahíjcyanéhi. Ehdu aabúcu híjcyaaabe diityéj tééveri iúújétsó íihtsútuu, ícyaayóbaa, íjcyane. ²³ Áánetu tsúúca dibye méhdi ídáátsovémé méijcyá dííbyé avyéjújte tsúúcajátújucóo meke dibye újcume. Ehdu méénuube mejtééveri íavyéjú íhtsútú iúújétsoki. ²⁴ Muuráhjáa ihdyu dííbyere meke ujcú íavyéjújte méijcyáímyeke jodíómudítuu, jodíómú íjcyátúmedítuu, íjcyane. ²⁵ Íllúhjáa muurá dibye nééne Otséa caatúnúhi:

Tahñéjté íjcyátúné míamúnaa ídátsó íícúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjuco ditye íjcyaki.

²⁶ Téhdure tsiíne nééneé:

Tahñéjté íjcyátúrómeke áátsíímedíyéjuco o díllóíñé ímiáábé Píivyéébe o íjcyaaabe.

²⁷⁻²⁸ Áánetúhjáa Itsaía néé mee íjraéémudítuu: “Píivyéébe íícúiyéjuco muhdú míamúnaa íñújiri ícyahíjcyané ímíbájchócooca Íjraééj tsííménémúhaabe ávyétá mityámé íjcyárómedítúú uhjéméré pájtyéteéhi.” ²⁹ Áhduréhjáa tsiíne néébe:

Páné ihdéene íjcyáné avyéjuube íjcyaaabe
 Píívyéébe méhdi ídáátsóvétuca tsúúca
 meke waagóoyá tsaaté coéváratu éhnée
 Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu
 múnáake imyéénudu.

*Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj tééveri
 mepájtyeténe*

³⁰ Aane ¿aca muhdú íñe teéne? Muurá
 jodíómú íjcyátúrómeke tsúúca Píívyéébe dilló
 ímiáámedi éjyúu ténéhji éllevu íjcyatúmé botsíi
 dííbyeke cáhcújtsórómeke. ³¹ Áánetu mee
 ijraéémú métsúúráméíhíjcyará dííbyé taúhbaju
 meúraavyémeke dibye meke ímiáámedi díllóiyóneri.
 Áronáa tsá meke dibye díllotú ímiáámedi. ³² Aane
 ¿íveekí tsá meke dibye díllotú ímiáámedi? Muurá
 méjtsúcunúhijcyá teene taúhbaju meúraávyénetu
 dibye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá
 tene néhdu meíjcyatúne. Áhdure Jetsóópe mééma
 méénune mecáhcújtsótúnéllii tsá dibye meke
 díllotú ímiáámedi. Íllure mébáñúmeíhijcyá éhne
 múúne nééwáyutu mecábóhcámeíúdú néébeke
 mecáhcújtsótúnéllíihye. ³³ Íllu muurá Píívyéébe néé
 íwaajácúháámitu:

Tsióo múnáa pañévú ó pícyoó tsáápiikye éhne
 múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé
 maáákityéúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé
 tsá íñerí bánímeíityúne. Ehdúhjáa Píívyéébe
 néehíí.

10

¹ Ámuúha táñahbému, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyeténe. Áánéllii ávyétá iñnáhó piáábó diityé hallúvú ó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. ² Ímiááné imíllerómé dííbyeke iúraavyéne. Árónáa tsá ímí ditye úráávyetúne. ³ Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájjuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllone. Imíllerómé iye ímí ijcyáiyóné diityéké ímiáámedi dibye idílloki. ⁴ Árónáa tsá dííbyé taúhbaju meúraávyémeke dibye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewájjuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi.

⁵ Árónáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu ijcyámeke dibye ímiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyetéki. Árónáa tsá múha ávyeta tene néhdu ijcyáítyuróne. ⁶ Áánéllihyé Críjtoj téeveri mepájtyetéíñe dibye méénune mecáhcújtsómeke ihdyu díllóobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeítyú Críjtoke níjkyéjé pañe iñéhcotéiyóné dibye meke ipiááboki. ⁷ Áhdure tsá múu íjtsámeítyú níjkyéné pañe dííbyeke iñéhcotéiyóné dibye meke ipiáábo tehdu téhulle ijcyácóóbekéjívvari. Muurá tsúuca méema dííbye. ⁸ Íllu muurá téénetu nééneé: “Tsúuca ámuháma ijcyájúcooróné pajtyeté teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcujtsómé íñe méúwáábohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa Jetsocríjtó dsíjívéébeke Píívyéébe bóhiñtsóné méííbúuri mecáhcujtsómé dííbyeke maávyejúúlléne teene

tsíjtyeke meúúballéhajchíí mépájtyéteéhi. ¹⁰ Muurá ímiááné mééíbúuri mecáhcujtsóné tsíjtyeke meúúballéhajchíí ímiáámedi meke dibye díllome mépájtyéteéhi.

¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééené: “Dííbyeke cáhcujtsómé tsá íínerí bañúmeítyúne.”

¹² Ahdícyane pámeere tsííñé míamúnáama mee jodíómú Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé mépájtyéteéhi. Muurá tsáápiiye pámé avyéjuubéré íjcyabe píáábohíjcyá pámeekéré dííbyedi tsúúrameímyeke. ¹³ Íllu muurá nééené: “Dííbyedi tsúúrameímyé pájtyéteéhi.”

¹⁴ Áronáa ¿aca múhduú dííbyedi tsúúrameíyómé dííbyeke cáhcújtsómejíívari? Áhdure ¿múhduú cáhcújtsóiyómé dííbyeke wáájácúmejíívari? ¿Kíátú waajácúiyómé teene dííbyedítyú íjcyané uwááboju múha díityéké úúbállémejíívari? ¹⁵ Áhdure ¿múhduú tsaate díityéké úúbálléiyá múha díityéké téénevu pícyóómejíívari? Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené: “Maímijyu díitye ímiáájú úúbálléhíjcyámej.”

¹⁶ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu tene néérónáa muurá tsá pamévaré téeneri íícúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaíaúvú nééhií: “Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwáábori íícúvehíjcyámej?” ¹⁷ Aane muurá Jetsocríjtodítyú íjcyané uwááboju melléébone ímíñeúvú mewáájácúcooca tsúúca mecáhcujtsóhi.

¹⁸ ¿A tééné uwááboju tsáhái múijyú mee íjraéémú melléébotúne? Áánerá tsúúca melléébohíjcyaráhi.

Muurá tsiíñe Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:
Tsúúca pahúllevávú ííñújiri tsújaavéné Críjtodítýú
Íjcyané uwááboju.

19 Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu nééronéubá
¿mityá tsá mewáájácutúne? Muuráhjáa dííbyere
Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj tééveri:

Tsííñe míamúnáakéréjuco o pájtyetésóneri
ámuha menómíutááváne díityédívú
mécyóbááváteé átéréejte ditye Íjcyane ámuha
meítsúcunúhíjcyárómedívu.

20 Áhduréhjáa idyé tsiíñe dííbyeúvuj tééveri neébe:
Oke wáájácútúné míamúnaa táábúwá Íjcyáturómé
tsúúca tahñéjté íjcyáhi.

21 Áhduréhjáa mee íjraéémudítýú Isaíaúvuj
tééveri neébe: “Ó nehíjcyará aatye lléébópítýúné
míamúnáake ditye ookéréjuco iúráávyeki.”

11

Tsaate íjraéémú pájtyeténe

¹ ¿Aanéhaca ehdu menéénéllii meke íhvéjtsoobe
Píívyéébeé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámuha múnáajpi
Aavaráaúvuj tsíménémúhaabe ímichi Bejamíí
dohjíba múnáajpi o Íjcyáábeke újcuúbe. ² Tehdu
meke íhvéjtsóíyóóbejíí tsúúcajátújucóhjáa íhñéjté
meíjcyaiíñe íñéémeke. ³ Muuráhjáa Eríaúvú
néehíí: “Píívyéébeéj, díhjúyú uubáalle múnáake
ídsíjívétsóne díícúvé waijíné wácávyáhcohíjcyáme.
Áánetu íñe apáábyeréjuco o Íjcyáábeke téhdure oke
dsíjívétsóllehíjcyáme.” ⁴ Ehdúhjáa díbye Píívyéébeke
néérónáa neébe: “Árónáa muurá íjcyámé

7,000-meva tahñéjté ijcyame ‘Baáa’ némeíñé níjcyotáábeke cáánívahíjcyatúme.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Eriáúvuke. ⁵ Aane muurá ijcyámé tsaate méhdityu díbyéé ídáátsóvéne újcume ímí dííbyeke úráávyehíjcyáme. ⁶ Muuráhjáa meke iwáýúnéllii meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa ínehjí meméénúnéllii mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsooméícyá tsá díbye meke wáýúneri mepájtyetetíyuróne.

⁷ Muurá mee ijraéémú mepájtyetetíyóneri meíýácunúrómé tsáhái mepájtyetétúne. Áronáa ijcyájucóomé tsaate díbye újcume tsúuca pájtyetéme. ⁸ Áánetu dííbyé waajácúháamitu dííbyeke lléébohíjcyátúmedítýú nééneé: “Píívyéébere diityé íjtsaméí mújtatsó dítye íajtyumíjúcooróné iwáájácútuki. Áhdure illéébójúcooróné dítye icyáhcuíjtsótuki. Aame muurá téhdupíyé ícyoóca.” ⁹ Áhduréhjáa Dabíúvú nééhií:

Óvi dítye náhbévácatsíhíjcyáné wañéhjíné dahpédú nééne diityéké mújtatsó ímí Píívyéébema dítye íjcyátu diityémá ímítýú tene iníjkévaki.

¹⁰ Óvi ijcyámé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ímítýuháñé diityéké mújtatsómé ímíbáávyétuki.

Ehdúhjáa neebe Dabíúvu.

Jodíómú íjcyáturómé pájtyeténe

¹¹ ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjuco mee jodíómú Píívyéébedítýú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdyu dííbyere Píívyéébe nééjuri ehdu mééma teene jodíómú íjcyatúmé tééné hóowari pájtyeténetu

meíiváne botsíi téeneri metsúúrameiki. ¹² Ehdu Píivýéébeke melléébotúmé ímityú meijcyaróné píaabó tsíjtyeke jodíómú íjcyátúmeke. Aanéjii awáá muurá dííbyeke meúraávyécooca éhniíñevu píááboíñé pamévakére.

¹³ Aane ícyooca diitye jodíómú íjcyátúrómeke o néehíi: Ámúha éllévúu oke Píivýéébe wallóo ámúhakye dííbyé uwáábojúvú o wáájácútsoki. Áané wákimyéi o méénune ímí ó ijsúcunúhi. ¹⁴ Aane tsáijyu múu íñe ámúhakye o úwáábóneri ímí ámuha meijcyane tsaate tamúnáadítýú ííténe ámuhádú ímíjpyeté ipájtyeteki. ¹⁵ Muuráhjáa múúhakye múu íhvejtsódú Píivýéébe méénúné hóowari tsíjtye múnaa ámuha meijcyarómé méímíbaavyé tsaímíyējuco dííbyema ámuha meijcyaki. Aanéjii muurá muha dííbyema méímíbaávyécooca mébóhííteé tsúúcajáa dsíjívemédú muha menéérome.

¹⁶ Muurá tsáoobíráutu pááaho meméénuho ímí néhajchíi páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkyé ímí néhajchíi páheere ímíhyeé. Áhdúu muurá méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú Píivýéébeéjpi íjcyánéllii téhdure mee dííbyedítýú mellíyaatémé méijcyá Píivýéébeéjté íñe múhdumé dííbyeke mecáhcujsóme.

¹⁷ Muuráhjáa páñétúehe oríivóhé wajcánédú muuha jodíómú menéérómedítýú tsaatéké waagóoobe diityéjúcooro páñétúejte ihñéjté muha meijcyarómedítýu. Áámé cápáyóóvée ámúhakye díbye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríivóhe wájcá ímiááhetu mecámahjácódu. Áánéllii muurá ámuha téhdure Píivýéébeéjté íñe muha

meíjcyadu. ¹⁸ Áronáa ihdyu méjtsúcunúmeídí muha páñétúejte meíjcyáromé ehniíñevu ámuha meíjcyane. Muurá múúhadítyú ámuha mééjécunú éhne úmehe tébajkyéjitu éjécunúdú ímichi tujkénúejte muha meíjcyánélliíhye.

¹⁹ Íhya mityá ámuha menéehíí: Diityéjúcooro páñétúejte íjcyáromeke íhvéjtsóne meekéréjuco díbye újcune diityé cápayóóve. ²⁰ Ihdyúhdée tehdújuco múúhake díbye íhvejtsóné muha mecáhcújtsótúnélliíhye. Áámé cápayóóvéé ámúhake újcuube ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsónélliíhye. Aame téííbúwá meíjcyá. Mémítyájkímeyéídí tééneri. ²¹ Muuráhjáa páñétúejte ihñéjté muha meíjcyáromedi ídáátsóvétuubéré múúhake íhvejtsóhi. Aabe téhdure ámúhadi ídáátsóvéíyónejíí ímítyú ámuha dííbyema meíjcyáhajchííju. ²² Muurá Píívyéébe ímiáábé dííbyema ímí meíjcyámema. Áánetu ímítyú meíjcyámeke múhdurá íjtsúcunúube. Áánéllií ímiááméré méjcyaco tsúúcajáa ámúhake díbye újcume. Ímí ámuha meíjcyátúhajchíí tsáhájucó ámúhadi díbye íícúvéityúne. ²³ Muurá tamúnaa ímbáávyéhajchíí diityéké újcúííbye. Muurá piivyéteebe tsiíñe diityéké íjcune. ²⁴ Muuráhjáa ámuha tsííñé míamúnaa meíjcyáromeke díbye újcume ámuha méjcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímiááhetu cámaavédu. Aanéjéíí muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíñe újcúííbye.

Nihñéré ijraémú pájtyeténe

²⁵ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuúhake o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéiñe Píívyéébe wáájácúratúné Críjtoj tééveri méénune. Ároné tamúnaa tsá cáhcújtsotú tééné hóówari ámuha tsííñe múnaa dííbyeke cáhcujtsómé mepájtyetéki. Ááneri ihdyu mémítýájkímyeídíñe. ²⁶ Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóiibye ditye ipájtyetéki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: Tsióo múnaa ijraéémudítýú íjcyáiíbye tsaapi diityéké pájtyetétsoóbe. Aabe waagóoó diityé imítýu. ²⁷ Ehdu diityéké ó ímíbájchoó ópée o néhijcyádújuco.

Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu.

²⁸ Aane tamúnaa jodíómú tsaríllé Críjtóo mepájtyetéiñe méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha jodíómú meíjcyátúrómeke téhdure Píívyéébe ipíááboki. Árónáa ihdyu tsá dibye íhvéjtsoturó múúhake. Muurá mítýane múúhake wájuube múúhá íhdé múnáaúvukée íhñéjtedívú imyéménúnéllíhye. ²⁹ Aabe íñéhdú imyéénúnéllí tsá íhñéjteke íhvéjtsotúne. Téhdure meke ipíaabóné tsá dibye dójtúcutúne. ³⁰ Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá icyooca tamúnaa téénej tééveri dibye ámuúhadi ídáátsóvéne ipíááboki. ³¹ Ááné boone téhdure ámuúhadí ídáátsóvédú diityedí ídáátsóvéne píáábóiibye ditye icyáhcuíjtsoki. ³² Muurá dííbyere Píívyéébe meke pamévá míamúnáake íhvejtsó dííbyema múhdurá meíjcyá pámehdíyé méhdi ídáátsóvéne tsahtúré meke ipíááboki.

33 Aabe íhtsútuube íjcyaaabe panéváré wáájácuube muhdú meke túkévétsohíjcyáné mewáájácúíyonévú tsá méjtsaméí úújetétúne.
 34 ¿Mityá íjcyámé tsaate dííbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwaabóiyóme?
 35 ¿A íjcyámé tsaate tsíeménevu ditye dííbyeke ájcúnéllii téené píaméí dibye píáábohíjcyáme?
 36 Muuráhjáa ihdyu páneere dííbyere Píívyéébe ípívyejtsóné dííbye tájpiyé íjcyáhi. Áané avyējuube dííbye. Ahdícyane metsu dííbyeke maávyéjútso paíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

12

Píívyéébé túkevéjtsójú pañe meíjcyane

1 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuji, Píívyéébe mítyane meke ídaatsóllénéllii ámuúhake o néé dííbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe dííbyé túkevéjtsójú pañéréjuco ámuha meíjcyame dííbyeke meúraávye muhdú dibye ímillédu. Ehdu muurá ámuha meíjcyáneri dííbyeke méduurúváiyáhi. 2 Tsá múu íjcyájúcootú íñe íjñiri míamúnaa múhdurá ícyahíjcyádu. Mécápayóóvé ámuhá íjtsaméí ámuha mewáájácu tsaímíyé meíjcyáiyóné Píívyéébe ímilléne.

3 Muuráhjáa meke ídaatsóllédú íjcyaaabe oke picyóó ámuhá uwááboobe o íjcyaki. Aabe ámuúhake o néé ámuha meíjtsúcunúmeítyu panéváré ámuha mewáájacúne. Múu ímíñeúvú íjcyáne íjtsámeí dííbyeke icyáhíjtsóneri. 4 Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyane tsá tsané wáábyutaré íjcyatúne. 5 Ahdu

Críjtoéjté pívámeva meíjcyarómé tsáápihdyuré menéeme mépiáábócatsíhijcyáhi.

⁶ Áámekée Píívyéébere íimillédú meke ájcúneri mépiivyété páhduváré nénehji meméénune. Áánéllii tehdu nénehji méméénuhíjcyá ímíñeúvú meíjtsámeíñema. Muurá tsaate iná pájtyeíñé íhdéjuco iwáájacúné úúbállehíjcyámé tehdujuco úúbállehíjcyané dííbyeke icyáhcujsódú íjcyame.

⁷ Áhdure tsíjtyeke ipíaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú píaabóhi. Áhdure iúwaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú úwaabóhi. ⁸ Áhdure múhdurá néemeke ímíjpyetétsóné píívyetémé múu ímíñeúvú meenúhi. Tsáneetu píhtómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkëvejtsóné píívyetémé múu ímíñeúvú túkëvejtsóhi. Ídáátsómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

⁹⁻¹⁰ Ámúhake o nées ámuha mewájujycatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájujycatsídyu. Ááne máavyéjúúllecátsí panévátúre. Ímítyúneri íícúvetúmé ímiáánéré méuráávye ímí ámuha meíjcyaki.

¹¹ Óvéheetúmé ímíñeúvú meméénú Píívyéébeke ámuha meíícúvéné wákimyéi.

¹² Aame múu ímíjyúú ímí ámúhá úmiwa néénéllíihye. Ícúbáhrámeíyóné múu iáábúcúne óóchévetúmé pájyuvaré ihjyúvahíjcyá Píívyéébema.

13 Áhdure tsijtye dílbyeéjté íjcyámeke mépiáábohíjcyá ditye píhtónéhjitu. Ámúhakyé ááhívémeke múu tsaímíyé waatsúcúhi.

14 Tsaate ámúhakyé tsáríllérómeke tsá múu tsáríllétúne. Íllure múu diityé hallúvú piáábó táúmeí Píívyéébeke.

15 Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure imíjyúúhií. Kímóóveri íjcyámema múu kímoovéhi.

16 Mépiáábojcatsí ímíñeúvú pájúvatúmére. Tsá múu iye iéllevu ávyéjuuháñé ipíúváne ‘mityáhmítyá’ néétune. Múu pamévamáyé tsahtúré nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeityú pámé ehniíñevu iwáájacúne.

17 Tsaate ámúhakyé ímityúné méénúmeke tsá múu piámeityúne. Múu ímiáánéré meenú ímí ditye ámúhakyé íjtsúcunúki. 18 Tsaímíyé meijcyá pamévamáyé úhbájcatsityúme. 19 Ámuúha táñahbémej, tsaate ímityúné ámúhakyé méénúhajchíí tsá múu íjyácunútú diityéké iáhdó iújcúíñeri. Múu íhvejtsó Píívyéébere muhdú iwáájacúdú diityémá ímíbájchoki. Muurá dílbyé waajácúháámitu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraá ímityúné ámúhakyé méénúmeke. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyáabe.” 20 Áhdure idyé tsiíñe nééneé: “Ámúhakyé múnáájtsórómeke mépiáábó panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye iádóiyóneri íjcyáhajchíí múu ijchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsaímíyé meíícúvéhajchíí muurá ílluréjuco ditye núcójpíveíñé ámúhakyé íñéhníllehíjcyáneri.” Ehdu

muurá meke úwaabóné Píívyéébé waajácúháámitu. ²¹ Ahdícyane ímityunévú métáhjátsámeidíñe. Múu ímiááméré ijcyáíyóneriyé tsúúrámeí ímityúné ámúhake idyómájcótuki.

13

¹ Múu avyéjuullé pámeere méiñújí avyéjujtéke. Muurá Píívyéébere diityéké pícyoome ijcyá patsihjivári. ² Aame néene lléébotúmé muurá tsá Píívyéébeke avyejúúllétúne. Aane ehdu néemeke téené hallútú ícúbáhraímyé diitye avyéjujte. ³ Árómedi ímí meijcyame tsá meíllityétúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Aane ámuhá hallurí ímityúné ijcyátu ímiááméré meijcyá muhdú diityé taúhbajúúné néhduú. Ájyju ímí ámuha méijcyaáhi. ⁴ Muurá Píívyéébere pícyóó diityéké téénevu diityé túkevítso pañe ímí meijcyaki. Áánéllii ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Muurá tsá pevéneré ditye úvanútyuró ímityúné méénúmeke. ⁵ Áánéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhake ícúbáhráiyóné apííchoriyé avyejúúllétúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píívyéébeke maávyejúúllédú díibyerée diityéké pícyóónéllíhíhe. ⁶ Ááne ñná néétuméré mááhdohíjcyá méiñújí avyejúúbé wáabyuta ditye áhdótsohíjcyané Píívyéébere diityéké pícyóómé túkevítso pañe meijcyaánéllíhíhe.

⁷ Múu pamévakeré ajcú diityé wáabyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhake píáábó táúmeímyeke mépiáábo. Méiñújí avyéjujte meke áhdotsóné múu diityéké íávyejúúlléne áhdóhi.

8 Tsá múu tsaatédítýú iñáhjíhenúné áhdotúmé íjcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyame tsíjtyeke méwajyúhi. Imíllebe muurá pamévamáyé mewájujcatsíñe. 9 Muurá dííbyé taúhbajúúné nééhií: “Tsá múu ihdícyáméhjima dómácójcatsítýúne. Tsá múu dsíjívétotú míamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímítýúneri úmúúpívyetúne.” Ehdu Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcy tsiíñe íllu néé dííbyé taúhbaju: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájuymeídyu.” 10 Muurá ímiááné pamévake mewájujyume tsá múijyú ímítýúné meméénúítýuróne. Aane tehdu meíjcyame meíjcyá dííbyé taúhbaju néhduú.

11 Áánéllii metsu meíjcy téeibúwá muhdú díbye ímillédu. Tsúuca muurá piíhíne mepájtyetémé tsíhdyuréjuco meímíbbáavyeíñe. 12 Muurá ímítýúné meícyahíjcyáné tsúuca nijkévaríjyuco. Áánéllii óvíjyacóóné tehdu meícyahíjcyáne. Métsu metsúúrámeí muhdú ímí meíjcyáíyóneri téenetúréjuco mebóhówaúcunúki. 13 Métsu panévatúré ímiááméré meíjcy ímítýúnetu menéétsámeítýuki. Óvíjyacóóné mewañehjívaténé pañe mellíyícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné ihdícyáméhjima medómácócatsíhíjcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómíutáávahíjcyáne. 14 Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodívuréjuco meíhvéjtsámeí díbye meke túkévejtsómé ímí meíjcyaki. Óvíjyacóóné meímillédú meíjcyane.

14

Tsá meihjyúvái tyuró ménahbémudi

¹ Tsaate Píivýéébeke cáhcújtsoromé ímí dííbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjácatsítyú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévájcatsí diityéma.

² Muurá ijcyámé tsaate pamévakéré dóómeé. Áánetu ijcyámé tsijtye Píivýéébé uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchóré májchome.

³ Aane panévare dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsijtye ténehji dóótune. Áhdure panévare dóótume tsá múu íhgyúvatú panévare dóómedi. Muurá idyé diityéké Píivýéébe wajyú téhdure ihñéjté íjcyámeke.

⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Píivýéébeke tsijtye úráávyéneri meihjyúvaki? Óví ihdyu dííbyere néé ditye muhdú íjcyane. Tsáijyu múúne ímí ijcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu dííbyere piivýeté diityéké ipiaabóné ditye ímí íjcyu muhdú íjcyáiyódu.

⁵ Muurá ijcyámé tsaate kéjcoojí dííbyeke idyúúrvahíjcyané éhnííñevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu ijcyámé tsaate pajcóójivaré idyúúrvané ímí íjtsúcunúme. Aane ihdyu óví ímíllejcoójí dííbyeke dúúrvahíjcyámé téjcoojí duurúváhi.

⁶ Áhdure panévare dóóme óvi dóóhí. Áánetu panévare dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyaróné hallúvú Píivýéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsijtye téhdujtsó dó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tsahdúré ávyéjutsó dííbyeke.

7 Tsá muurá meere meímillédú meíjcyatúne. Muurá Píívyéébere meke picyóó dííbyeke mebóhówájtso. Aame médsíjívé díbye ímílléjyu. 8 Muurá mebóhííné hajchótá meíjcyá dííbyé hójtsiri. Aame medsíjívécooca téhdure tsá kiávú dííbyedítýú mepéétune. Muurá dííbyemáyé meíjcyá dííbyeéjté meíjcyánéllíihye. 9 Téénéllíihyée muurá Críjto dsíjívéebe tsiíne bohííhií. Aabe muurá téhdure dsíjívétúméi dííbyé cahcújtso múnaa íjcyámé avyéjuúbe. Áhdure dííbyé cahcújtso múnaápe íjcyame tsúúca dsíjívéjúcómé avyéjuube dííbye.

10 Aanéjii tsá múu ámúhá nahbémú cahcújtso múnaa múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Tsá múu diityé piivyétetu néétune. Muurá pámeere mépíhcyááveé Críjtodívú díbye meke ínéé ímíááné muhdú meícyahíjcyáne. 11 Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe o íjcyáábeke pámeere míamúnaa iwáájácúne táúmíwávú ímíhmoúbáne oke duurúvaáhi.

12 Aane muurá pámeere méúúbálleé dííbyeke muhdú meícyahíjcyáne meke díllóijyu.

Tsá ménahbémuke metútávájtsoityúne

13 Áánéllíi tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Métsu ímíááméré meíjcyá ménahbémú Píívyéébeke cáhcújtsoónetu diityéké metútávájtsoítuki. 14 Muurá Críjtoéjpií o íjcyaaabe ó waajácú panévareé medóórone muhdú néétune. Árónáa tsaate panévareé medóóne ímityúné

íjtsúcunúmé óvi tsá dóótune. ¹⁵ Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávajtsóhajchíi muurá tsá ámuha diityéké mewájurytúne. Áánéllii múu té#búwá ijcyá ámuha tsaatéké memújtátsótu téhdurée diityé wájuryi Crijto dsíjívemeke. ¹⁶ Aame tsáma ménéétsámeídí tehújúcooro néerone ámúhadívú ímityú ítsúcunúhíjcyámedívu. ¹⁷ Muurá Píívyéébe avyéjúejte meíjcyame tsá apááñéré méjpi téene tájpi íjcyáneri metsúúrameíityuróne. Téhdure metsúúrameíiyá díbye Íapííchó mépañévú pícyóónej téeveri ímíjyuuri tsaímíyé meíjcyáíyóneri. ¹⁸ Ehdu muurá Jetsocrijtoke meúraavyéné Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Téhdure miamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

¹⁹ Ahdícyane metsu dííbyeéjte meíjcyame mepíáábójcatsííyóneri metsúúrameí tsaímíyé meíjcyame dííbyeke meúraávyeki. ²⁰ Áánéllii médohdí ámúhá nahbémú dóótunéhjí Píívyéébeke ditye úráávyénetu ámuha diityéké metútávajtsótuki. Tsáháturo dooháñé ímityúné íjcyatúne. Árónáa tsaate ménahbémú ímityúné íjtsúcunúné médohdí ditye íiténáa diityéké ámuha metútávajtsótuki. ²¹ Áánéllii tsá ditye dóótunéhjí medóóityuróne. Áhdure tsá maadóityuró ávyéjpacýóné diityéké metútávajtsótuki. Panévare ímityúné ditye íjtsúcunúnéhjí tsá meméénúityuró Píívyéébeke ditye úráávyénetu diityéké metútávajtsóíyónéllííhye. ²² Áánetu tsane ámuha meméénune ímí tehújúcoo ámuha meíjtsúcunúné múu meenúhi. Árónáa ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsáríjcyotúne. Muurá ííne ímíjyaú meíjcyá ímityúnetu ménéétsámeítyúme.

²³ Muurá tsaate ímityúné íjtsúcunúróné idyóhajchíí tsúuca ímityúné meenúhi. Panévaré ímityúné meíjtsúcunúróné meméénúhajchíí muurá tsúuca ímityúné mémeenúhi.

15

Tsíjtyeke mepíaabóne

¹ Aane tsúuca ímí Píivýéébeke mecáhcujsómé metsu mepíáábo eene dííbyeke cáhcújtsorómé múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke ditye ímíñeúvú iwáájácuki. Tsá meere ímí meíjcyáíyóneri metsúúrámeítyuróne. ² Áánéllii metsu mepíáábo tsíjtyeke ditye éhnííñevu ímí Píivýéébeke iúráávyeki. ³ Tsáháa muurá Críjto íjyácunútú iye tsaímíyé íjcyáíyóneri. Muuráhjáa dííbyeke pajtyéné Píivýéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Úhdi úúhívatémé óhdíjyuco úúhívatéhíjcyáne.” ⁴ Ehdúhjáa páneere Píivýéébe caatúnútsohíjcyá meke tene úwáábónej tééveri óóchévetúmé meítsohíjcyá íné imíjyaú dííbyema meíjcyáiñe. ⁵ Muurá píivýéteebe meke ípíaabóné mávaríjchojúúné maáábúcuki. Aabe ihdyu óví ámúhake píaabó ámuha ímí meíjcyá panévatúré muhdú díbye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶ Aame máavyejújtsó dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó J Caaníkye.

Jodíómú íjcyátúrómeke ímíáájú úwáábómeíñe

⁷ Ímíñeúvú múu nahbévájcatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú tééneri Píivýéébeke máavyejújtsoki. ⁸ Muuráhjáa múúhá íhdé

múnáaúvuke Píívyéébe néhdújuco Críjto tsááne muuha jodíómuke ipíááboki. Áánetu méwaajácu muhdú iñéhdu ímiááné dibye méénune.

⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú meíjcyáturómedi ñdáátsóvéne dibye ámúhake pájtyetétsóné hallúvú dííbyeke ámuha medúúrúvaki. Muurá dííbyé waajácuháámitu nééneé:

Uke o ávyéjujtsóné dúúrúvaabéré ó mátsívahíjcyáá jodíómú íjcyáturómé pañétu.

¹⁰ Áhdure tsiíñe nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturómé méimijyúúvé tsamééré Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame.

¹¹ Téhdure tsítsihdyu nééneé:

Pámeere panévá iñújíne múnaa máávyejújtsó Píívyéébeke.

¹² Téhduréhjáa Itsaiá dííbyere Píívyéébe túkévéjtsóneri íllu caatúnúhi:

Itsaíj tsiiménémúháábedítyú íjcyáiibye tsaapi téhdure jodíómú íjcyáturómé avyéjuube íjcyáabe. Áábedívú cátsípááveímye. Ehdúhjáa Itsaiá caatúnúhi.

¹³ Áhdícyane óví Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsómeke ímijyúúvétsoobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dííbyé Apííchó ámúhá pañe íjcyáne jteeveri ímí dííbyema meíjcyaiñé ámuha meíjtsoki.

¹⁴ Muurá ó waajácu dííbyé icyánéjcu tsúuca ámuha táñahbémú mewáájácúnéllí mepiáábócatsíhijcyáne. Aame ímí tehdujuco ámuha meúwáábócatsíhijcyáne. ¹⁵ Aane íñe íhyaami ámuha éllevu o cáatúnúháámí pañe ámúhake

o nées ámuha maábájíívétu muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. Íllu íñe ámúhake ó úwáábohíjcyá iwáábyudúu múhdurá o néeróóbeke Píívyéébe oke níwaavénéjucó. ¹⁶ Okée muurá níwááveebe ámúhake jodíómú íjcyátúrómeké o úwáábo Jetsocríjtoj téeveri mepájtyetéíñe mééma díbye méénúné uwááboju. Aane táwákimyéí íjcyabe ámúhake ó úwáábohíjcyá Píívyéébema ámuha meímíjpyeteki. Muurá dííbyé Apííchoj téeveri ámuha meímíbáávyémeke ímí íjtsúcunúíbye.

¹⁷ Aane íñe Jetsocríjtoéjpi o íjcyabe Píívyéébeke o íícúvéneri ó imíjyúúhí. ¹⁸ Muurá tajtyéeveri méénuhíjcyabe méénuráítyúronéhjí téénetu ámuha jodíómú íjcyátúrómé mecáhcújtso dííbyeke. ¹⁹ Ehdu ó méénuhíjcyá panévare dííbyé Apííchó piááboríye. Aane tsúuca pahúllevaré ó úwáábohíjcyá Críjtóo mééma mepájtyetéíñe méénune Jerotsaréetu Iríiricó iñújívújucó. ²⁰ Aane ó imíllé o úwaabóné dííbyeke waajácútúmeke. Áánéllí tsá o úwaabójúcootú tsúuca tsaate uwáábohíjcyátsíhji múnáake. ²¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené:

Mújyú dííbyé uubállé lléébohíjcyatúmé dííbyedítú íjcyané uwááboju illéébone cáhcújtsoóhi.

Róómávu ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

²² Ehdu íñe tsaate mújyúikyé Críjtodítú íjcyané uwááboju lléébótúmedi o íjívénéllí tsá o píívyetéhíjcyatú ámúhake o ááhíveténé mítyane o imíllérónáaaca. ²³ Árone íñe múhdúne píjcyájucó ámúhake o ájtyúmíyóneri o íjyácunúhíjcyabe tsúuca ó níjkéva íllé iñújíñe múnáake o

úwáábónetu. ²⁴ Aabe Ejpááñá iĩnújivu o péécooca ámuhakye ó aahíveíñuúhi. Átsihdyu o péébeke óví ámuha oke panévaturé mépíaabó ímí o úújetéki. ²⁵⁻²⁶ Áronáa tujkénúí ó úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá Acááyá iĩnújĩcuri íjcyáné cahcújtso múnáa píáábóne dsĩdsídívú o ájcutéébe. ²⁷ Imíllémé íjcyánéjcutu ípíaabóné téhulle íjcyáné cahcújtso múnáake. Muuráhjáa ímichi diitye jodíómudítýú teene pajtyété uwááboju tsújaavéné diityédívú úújetéhi. Áánéllii tehdújuco diityéké ditye panévaturé píáábóiyóne. ²⁸ Ahdícyane óví teene dsĩdsi Jerotsaréevu o pícyóhjené boonétú Ejpááñavu o péébe ámuhakye ó aahíveíñuúhi. ²⁹ Muurá ó waajácú ámuhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Críjto meke píáábohíjcyáneri.

³⁰⁻³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoéjté meíjcyame méwajyújcatsí Píívyéébé Apííchó meke píáábóneríye. Áánéllii ámuhakye o nées táhallúvú dííbyeke ámuha píáábó métáúmeí oke dibye ityéhme cáhcújtsótúné míamúnáa ímityúmé íjcyame oke ityútávájtsótu téhulle Jodéa iĩnújiri íjcyame. Áhdure métáuméí diitye Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa hallúvú ímí ditye íjtsúcunú diityé éllevu dsĩdsike o tsájtyene. ³² Aane óví Píívyéébe ímílléhajchíí ámuhadívú o úújetécooca ímí ménahbévájcatsíhi. ³³ Ahdícyane óví ámuhakye píááboobe íbúwajĩí ámuha meíjcyaki. Ehdu teéne.

16

Páávoró pítyajcóné

¹ Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréá cóomiya íjcyáné cahcújtso múnáake píáábohíjcyalle ámúhakyé aahívéteéhi. ² Áálleke ímíñeúvú méwaatsúcucó Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú díbyé cahcújtso múnáa meíjcyame mewájujycatsídyu. Ááne mépíááboco ímíñeúvú panévatúré ñne tájpi dille íjcyáíñetu. Muurá tsaatéké ipíáábóné tsanéjcvu téhdure oke píáábohíjcyalle.

³ Téhdure ámúhakyé o néé Piritsírama Akíramútsikye ámuha meúúbáalle diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke píáábohíjcyá Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu. ⁴ Áhdurée oke pájtyetétsomútsí ápíchó néénetu. Áánéllii ó téhdujtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodíómú íjcyatúmé cahcújtso múnáa téhdujtsó diityétsikye. ⁵ Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyée muurá Acááyá íñúji múnáadítyú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. ⁶ Téhdure Maaríake ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyeíhíjcyálleke.

⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtétsí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cúvéhóójari muha meíjcyámútsikye. Diityétsíhjáa táihdéjuco cáhcujtsóné Críjtoke. Áámútsikye uwáábojte ímí ijtšucunúhi.

⁸ Áhdure Píívyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiríake ó duurúváhi. ⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocríjtó uwááboju

muha meúwáábohíjcyánetu múúhake náhbénuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívameíbyeke Etáákikye ó duurúváhi. ¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke úráávyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijtóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodióoke ó duurúváhi. Natsítso hájkímú Píívyéébeéjté íjcyámeke idyé ó duurúváhi. ¹² Téhdure ó duurúvá Tripéenamúpíke Tripóótsama téénere Píívyéébe úwááboju méénuhíjcyámúpíke. Téhdure ménaalle Péétsida tééné wákimyéí méénuhíjcyáalleke ó duurúváhi. ¹³ Téhdure ó duurúvá Róópóke Ávyéjuube Jetsocríjtoéjpi íjcyáábeke. Tsíjjuke idyé ó duurúvá ávyeta wahárodú o íjtsúcunúlleke. ¹⁴ Téhdure ó duurúvá Atsíícritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééreme, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. ¹⁵ Téhdure ó duurúvá Piróórogo, Jóóriaa, Neréoke íñáállemaa, Oríipaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnaa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyané cahcújtso múnaa ámúhake duurúváhi. Ahdícyane óví téhdure ámuha mewáájycatsíne méduurúvájcatsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téñbúwá meíjcyá eene múhdurá íjtsaméí nééme ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyénetu ámúhake tútávájtsóíyómeke. Muurá íñe ámuha mewáájácúné úwááboju tsíñejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllii tsá múu tehdu néémedívú píhítúne. ¹⁸ Tsá muurá tehdu nééme Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícúvetúne. Muurá iiye tsaímíyé íjcyáíyóneriyé tsúúráméíhijcyáme. Aame pánehjídú íhíjyúváneri íllure mútátsohíjcyá

ímí wáájácútúmeke. ¹⁹ Áronáa tsúúca mítyame waajácú ímí Píívyéébeke ámuha meúraavyéne. Ááneri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyane óví ámuha mébóhówaúcunú ímiáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímítyúnetu. ²⁰ Muurá Píívyéébe ámúhá pañevú picyóó ámuha tsaimíyé meíjcyáíñé íjtsaméi. Aabe ámúhama táhjaá Naavéneke ámúhakye dibye imújtátsótuki. Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi.

²¹ Téhdure ámúhakye ó úúballé táwákimyéityu oke píáábohíjcyabe Timotéó ámúhakye dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnaa ámúhakye duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsípatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámúhakye duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámúhakye duurúvá dííbyé jari o íjcyáabe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsíídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámúhakye duurúváhi. ²⁴ Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi. Ehdu teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyane metsu medúúruva Píívyéébeke. Diibye ihdyu píivyété ámúhakye ityúkëvejtsóné ímí ámuha meúráávye Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámúhakye o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee míamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco ñnéikyé ípívyéjtsótúnáa dibye pítyájcámeíñé tsá íhdé múnáaúvú wáájácútúne. ²⁶ Árone tsúúca dííbyé ihjyú uubáalle múnaáhjáa néhdújuco panévá íñújñe

múnáake úwáábómeíñé ditye icyáhcuýtso díbyere Píívyéébe mújyú muhdú íjcyáítyuube néhdújuco.

²⁷ Ahdícyane metsu medúúrúva díbyeke Ílli Jetsocríjtoj tééveri mújyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehdújuco.

Píívyéébé ihju: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48